

Arnaud Miranda

DARK

ENLIGHTENMENT

HOE EEN NIEUWE
RADICAAL-RECHTSE IDEOLOGIE
DE WERELD VEROVERT

Uit het Frans vertaald
door Hans E. van Riemsdijk

ALFABET
UITGEVERS
2026

INHOUD

Inleiding	Een somber scenario	9
1	Amerikaans rechts in kaart gebracht	19
	Conservatieven, reactionairen, liberalen	21
	De terugkeer van rechts in de vs eind jaren 2000	26
	Libertariërs	30
	Wat is de neoreactie?	33
2	Een korte geschiedenis van NRx	41
	Het ontstaan van NRx (2006-2012)	42
	De jaren van de eerste doorbraak (2012-2014)	46
	Van blogforum naar machtsforum (2015-2025)	52
	Een digitale tegencultuur	56

3 Curtis Yarvin, de pamflettist	65
De Moldbug-stijl	66
Van libertariër naar reactionair	69
Het formalisme	74
De Kathedraal	78
De democratie afschaffen	80
Een nieuwe vorstenspiegel	85
4 De filosoof: Nick Land	89
Acceleratie en accelerationisme	90
Een filosofische oorsprong	92
Het spoor van de filosofie	95
Er is niets na het kapitalisme	99
The Dark Enlightenment	101
De neoreactie als middel	105
5 NRx, een neoreactionair netwerk:	
Spandrell, BAP, Zero HP Lovecraft	109
Spandrell en de kritiek op het bioleninisme	110
Bronze Age Pervert, de nietzscheaanse weg	116
Het transhumanisme van Zero HP Lovecraft	124
6 De ondernemers:	
Peter Thiel en Marc Andreessen	131
Het traject van een libertariër	133
Een reactionair perspectief	136
Zero to One	142
Het manifest van Andreessen	148

7 En nu?	153
Het raadsel Vance	154
Internationale verspreiding	157
De illiberale golf	161
Verlangen naar een postpolitieke wereld	163
Epiloog Onze politieke grammatica	169
Dankwoord	175
Bibliografie	177
Noten	181

Inleiding

EEN SOMBER SCENARIO

Washington D.C., 2035. Inmiddels is de stad bezaaid met wolkenkrabbers die zich hoog in de lucht verheffen en een grote kring rond het oude Capitool vormen. Vliegende auto's zonder chauffeur zweven door de lucht. Tien jaar na de Grote Restauratie is de US SovCorp de succesvolste bedrijfsstaat ter wereld. De onderneming kent een jaarlijks groeicijfer van vijftien procent en de criminaliteitsindex is onder de 1 gezakt. Overal zijn op reclameschermen reusachtige portretten te zien van de koning van Amerika, liefdevol 'Big Boss' genoemd, die vanuit de goedheid van zijn hart zijn bewakingssoftware Aleph ten dienste stelt van de veiligheid van het grondgebied. Zijn triomf is ook in belangrijke mate te danken aan zijn visionaire profeten, de Wijzen van het Duistere Licht, die jarenlang en in de geheimste domeinen van internet de staatsgreep hebben voorbereid die de doodsteek was voor de oude republiek in al haar corruptie en decadentie...

Dit tafereel heeft alles in zich van een nachtmerrie, van een dystopische bioscoopfilm. En toch is een dergelijk scenario geïnspireerd op de politieke visie van levens-echte intellectuelen, die eind jaren 2000 zijn opgedoken uit de krochten van internet en die zich nu verbeelden de rol van profeten van de Dark Enlightenment te spelen. Natuurlijk heeft Onze-Lieve-Heer rare kostgangers en sommige geeks kun je er nu eenmaal niet van weerhouden om zich te identificeren met de slechteriken in films. Maar een paar van die denkers, gesteund door een handjevol miljardairs uit de Californische techwereld, zijn er wel in geslaagd door te dringen tot in de wandelgangen van het Witte Huis en behoren nu tot de meest invloedrijke ideologen in de politieke gelederen van de grootste mogendheid ter wereld.

Dit onwaarschijnlijke verhaal is het relaas van het maar al te concrete ideologische succes van het neoreactionaire denken. Als politicoloog heb ik de afgelopen jaren gewerkt aan een proefschrift over decadentietheorieën. Begonnen met het bestuderen van vroeg-twintigste-eeuwse denkers zoals Carl Schmitt, Julius Evola en Oswald Spengler, ben ik me geleidelijk aan gaan interesseren voor eigentijdse vormen van reactionair denken. Zo kruiste ik het pad van een intellectuele stroming die actief is op internetfora en sociale media, een club die in mijn ogen het denken over decadentie dat ik bestudeerde voortzette en vernieuwde. Aardig wat van die neoreactionaire auteurs produceerden een verrassende synthese van vooroorlogs reactionair denken

en bepaalde postmoderne elementen uit de jaren zestig en zeventig. Die markante benadering intrigeerde me zozeer dat deze figuren centraal staan in het laatste deel van het proefschrift dat ik in oktober 2024 heb verdedigd. Met de verkiezing van Donald Trump een maand later traden die denkers, tot dan toe schimmige randfiguren, opeens op de voorgrond. Daarop besloot ik dit boek te schrijven om de lezer te tonen wat we uit de politieke ideeëngeschiedenis over hen kunnen leren.

Met de Amerikaanse verkiezingen in november 2024 zijn die denkers in het volle daglicht getreden. De zege van Trump in 2016 was een reusachtige verrassing; te oordelen naar het begin van zijn tweede ambtstermijn mag de wereld zich opmaken voor politieke omwentelingen die nog drastischer beloven te zijn.¹ Trump, ervarener en met een beter toegesneden entourage dan gedurende zijn eerste termijn, toont extra wilskracht na zijn nederlaag bij de verkiezingen van 2020 en lijkt een precies en gestructureerd plan in petto te hebben. Al meteen op de dag van zijn inauguratie zette hij de toon met het tekenen van zesentwintig presidentiële decreten. In twee maanden tijd vaardigde hij nog ruim honderd van zulke *executive orders* uit, meer dan welke andere president ooit in totaal heeft getekend.

Deze decreten overspoelen de politieke ruimte met ingrijpende maatregelen: terugtrekking uit de WHO en uit het Akkoord van Parijs, oprichting van DOGE,² afschaffing van regelgeving rond artificiële intelligentie, de inzet van

het leger aan de grens met Mexico, strengere immigratiewetten, het omdopen van de Golf van Mexico tot de ‘Golf van Amerika’, gratie voor de bestormers van het Capitool. Er komt geen einde aan de lijst. Vanaf dag één geeft Trump te verstaan dat hij van plan is de macht ‘ultrapresidentieel’ uit te oefenen. Bij zijn decreten voegen zich nog tal van onthutsende geopolitieke uitlatingen. Niet alleen zou hij het liefste de hulp aan Oekraïne in de oorlog tegen Rusland staken, maar ook komt hij opnieuw met het idee om Groenland in te lijven, omdat het deel zou uitmaken van de Amerikaanse invloedssfeer. In april 2025 maakt hij een uitermate agressief en mercantilistisch heffingenbeleid bekend, waarbij de gemiddelde invoerrechten oplopen van 2 tot 24 procent.

Al die maatregelen hebben commentatoren zo ontregeld dat ze het vaak hebben over een shocktoestand om de algehele verlamming na die politieke lawine te beschrijven. Nogal logisch dat dat beleid zoveel deining veroorzaakt, maar er het etiket ‘madman-theorie’ op plakken en daarmee basta, is ook niet raadzaam.³ Zeker, Trump pompt de politieke arena bewust vol bagger, maar dat doet hij niet alleen maar om de oppositie te neutraliseren. De eerste maanden van zijn tweede termijn vormen het concrete bewijs dat het trumpisme een heuse ideologische herstructurering heeft doorgemaakt. De eerste overwinning van Trump was vooral gebaseerd op een nationaal-populistische strategie die uitgedragen werd door Alt-Right,⁴ in het bijzonder door Steve Bannon, het kopstuk van die

stroming die daags na Trumps verkiezing werd aangesteld als ‘hoofdstrateeg van het Witte Huis’. Alt-Right bleek echter te gefragmenteerd, te veel ‘los zand’ om als basis voor consistent beleid te dienen. Al gauw werd Bannon de laan uit gestuurd en nam Trump afstand van de beweging. Nationaal-populistische retoriek is weliswaar de ‘grammatica’ van het trumpisme gebleven, maar de ideologische invloed van Alt-Right is danig geslonken. Het laatste huzarenstukje van Alt-Right was ontegenzeggelijk de bestorming van het Capitoool in januari 2021. Die gebeurtenis is tekenend voor het ideologische falen van Alt-Right: tegen wil en dank blijft de beweging geassocieerd met Trumps nederlaag in 2020. Om de overwinning van 2024 voor te bereiden had het trumpisme dringend een ideologische heropleving nodig.

Die opleving kwam er en voedde zich met de opkomst van twee intellectuele stromingen: het postliberalisme en de neoreactie. De eerste stroming komt een paar keer ter sprake in dit boek, maar het is de tweede tendens waar ik hoofdzakelijk op focus. Meteen in de eerste dagen van de nieuwe regering trad in de media een neoreactionaire figuur nadrukkelijk naar voren: Curtis Yarvin (1973). Deze blogger, ingenieur van opleiding, werd in januari 2025 bij het grote publiek bekend door een interview in *The New York Times*, die hem bestempelde als een van de belangrijkste ideologen van de nieuwe regering.⁵ Heel wat van Yarvins standpunten werpen bij nadere beschouwing een verhelderend licht op Trumps nieuwe maatregelen. Yarvin

pleit voor grootschalige besparingen op de overheidsbestedingen en voor een CEO die het land leidt: Musk wordt benoemd tot directeur van DOGE. Yarvin stelt voor het Israëlisch-Palestijnse conflict te beslechten door van Gaza een 'bedrijfsstad', een stad georganiseerd als onderneming, te maken: Trump spreekt openlijk uit dat hij droomt van een Gaza dat zich ontpopt als de 'Rivièra van het Midden-Oosten'. Yarvin blaast het economische mercantilisme uit vervlogen tijden nieuw leven in: Trump voert een douanebeleid in dat duidelijk door de mercantilistische doctrine van protectionisme en staatsmacht is geïnspireerd. Yarvin bepleit de terugtrekking van de Verenigde Staten uit Europa om de liberale democratieën onder druk te zetten: vicepresident J.D. Vance houdt Europese leiders voor dat hun grootste bedreiging niet Rusland is, maar de vernietiging van de beschaving van binnenuit door cultureel progressivisme. Die parallellen zijn des te verontrustender als je weet dat Yarvin al meer dan tien jaar de noodzaak van een monarchistische staatsgreep theoretisch onderbouwt, een machtswisseling die eens en voor altijd een einde zou moeten maken aan de democratie.

Uit die elementen moeten we natuurlijk niet meteen overhaaste en overdreven conclusies trekken. De Amerikaanse democratie dreigt heus niet meteen af te glijden naar fascisme omdat een reactionaire blogger toevallig gehoor vindt in de hoogste gremia van de macht. Toch lijkt het me gevaarlijk het succes van zulke ideeën lichtvaardig op te vatten.

Voorzichtigheid gebiedt ons te proberen de inhoud van deze theorieën te begrijpen en inzicht te krijgen in het wereldbeeld dat ze verspreiden. Met dit boek wil ik de eerste steen leggen voor een onderzoeksprogramma dat zich op dat thema concentreert. Het is te vroeg om de politieke effecten van die ideologische koerswijziging goed in te schatten; het vergt tijd om grondig te onderzoeken hoe dit soort denkbeelden ingang vinden bij Amerikaans rechts en elders in de wereld.

Er bestaat echter spanning tussen de lange adem van wetenschappelijk onderzoek en het onmiddellijke karakter dat eigen is aan deze denkrichtingen, waarvan de teksten zich razendsnel via internet verspreiden. De beweging van de Dark Enlightenment, de neoreactie of het Duister Licht – en dat is een van de centrale thema's van dit boek – is primair een digitale tegencultuur. Daarom is het zaak om onmiddellijk een aanvang te maken met de geschiedschrijving, de 'cartografie' en een analyse van het neoreactionaire denken.

Door de opzet van het boek zullen de lezers geconfronteerd worden met radicale ideeën die hun vast eng en bizar zullen voorkomen. Die denkbeelden zullen ze vaak als onacceptabel en zelfs weerzinwekkend afwijzen. Ik zal er echter alles aan doen om dat gedachtegoed zo getrouw mogelijk te reconstrueren. Dat is namelijk de enige manier om recht te doen aan wat mij een van de belangrijkste intellectuele en politieke fenomenen van de afgelopen twintig jaar lijkt. De taak om kritiek te uiten en vooral een

theoretisch antwoord op de neoreactionaire ideeën te formuleren, laat ik voorlopig over aan anderen. De enige vraag die ik hier probeer te beantwoorden, luidt eenvoudig: wat is de neoreactie, de NRX?

Om te beginnen is het zaak om een paar begrippen helder te hebben alvorens de wereld van het rechtse politieke denken te betreden. Om het neoreactionaire project in een bredere politieke context te kunnen plaatsen, presenteert het eerste hoofdstuk een schets van de voornaamste stromingen binnen hedendaags rechts. Met die richtpunten kunnen we ons opmaken voor een analyse van het neoreactionaire denken zelf, te beginnen met een historisch overzicht. Hoofdstuk 2 laat zien hoe deze stroming, die eind jaren 2000 ontstond op internet, binnen een jaar of tien een sleutelrol zou spelen bij de ideologische heroriëntatie van het trumpisme. Daarbij zullen ook de voornaamste actoren binnen deze intellectuele stroming de revue passeren; de hoofdstukken die daarop volgen gaan in op de opvattingen van die personen. Hoofdstuk 3 is gewijd aan degene die we mogen beschouwen als de stichter van de beweging: Curtis Yarvin. Ik buig me vervolgens in hoofdstuk 4 over de opvallende figuur van Nick Land, die een accelerationistisch perspectief construeert. Hoofdstuk 5 behandelt drie minder bekende figuren, die echter van belang zijn om de diversiteit binnen de neoreactionaire stroming te benadrukken: Spandrell, Bronze Age Pervert en Zero HP Lovecraft. In dat panorama mogen we ook zeker de voornaamste economische

en politieke bevorderaars van de beweging niet over het hoofd zien: de miljardairs Peter Thiel en Marc Andreessen. Ik laat in hoofdstuk 6 zien dat zij ook aspiraties op theoretisch vlak hebben. Het slothoofdstuk onderzoekt de voornaamste politieke uitdagingen die worden opgeroepen door de opmars van de NRX-school, die zowel actor als symptoom is van de illiberale wind die vandaag waait. Voorstanders van het democratische bestel doen er goed aan de omvang en kracht van die wind te beoordelen om zich ertegen te wapenen.